

ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАГОЛОВКАМИ АВТЕНТИЧНИХ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ (ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ)

У статті йдеться про особливості організації творчої роботи студентів із заголовками автентичних спортивних текстів на заняттях з англійської мови. Автор акцентує увагу на прагматичному аспекті перекладу та сприймання заголовків, а також подає варіанти методик творчого опрацювання заголовків у процесі роботи з автентичними текстами.

Ключові слова: заголовок, творча робота, автентичний текст, прагматичний аспект.

Зважаючи на те, що вищі навчальні заклади України беруть активну участь у поширенні ідей міжнародного співробітництва та інтеграції в світовий освітній простір, навчання іноземних мов набуває пріоритетного характеру, а тому потребує сучасних підходів до використання автентичного матеріалу для підвищення його ефективності.

В методиці навчання англійської мови важливе місце посідає робота з автентичними текстами. Тексти використовуються для розширення кругозору студентів, надання їм інформації про країну, мова якої вивчається, введення в їх активний та пасивний словникові запаси нових лексичних одиниць, вивчення нових та закріплення вже знайомих граматичних структур, розвитку мислення, уяви, інтересу до вивчення іноземної мови тощо [4]. Означені аспекти використання автентичних текстів досить повно представлено у сучасних дослідженнях, зокрема проблему прагматичного осмислення тексту в процесі навчання іноземної мови відображено у працях І. Алексеевої, О. Бігич, Г. Гринюк, Т. Казакової, С. Ніколаєвої та ін.

З методичного погляду цінність мають на лише зміст та структура тексту, а і його заголовок, який закликає до уваги та інтересу студентів, впливаючи на їх подальше ставлення до тексту, який вивчається [1]. Значна частина заголовків англійськомовних спортивних текстів, статей, заміток має різноманітні прагматичні та семантичні особливості, що, окрім суто мовного інтересу, представляє інтерес пізнавальний.

Мету статті вбачаємо у розкритті потенціалу використання перекладу та інтерпретації заголовків автентичних спортивних видань у творчій роботі студентів з англійськомовною публіцистикою. На нашу думку, використання преси, зокрема спортивної, на заняттях з англійської мови має важливий характер, оскільки художні тексти не можуть у повній мірі реалізувати ті завдання, які ставляться перед сучасним курсом навчання англійської мови у вищих навчальних закладах.

Специфічні прагматичні та семантичні компоненти відіграють важливу роль у текстах будь-якої сфери публіцистики, особливо такої колоритної, як спортивна. Надзвичайно важливим є їх використання, в першу чергу, в заголовках статей та заміток. Прагматичні особливості заголовків вирізняються передусім як вплив на людську свідомість з метою передачі певної інформації про навколишню реальність на основі певного життєвого досвіду. Причому подальше сприйняття інформації багато в чому залежить від того, як людина зрозуміла заголовок і яке враження він на неї справив.

Так, звернемося до веб-сайту <http://uk.eurosport.yahoo.com> [5]. Напередодні великого тенісного турніру його сторінка, присвячена тенісу, наповнена заголовками та посиланнями на статті, сайти, відео- та фотоматеріали. Візьмемо, наприклад, заголовок статті: *Sharapova makes incredible comeback*. Всі чудово знають, що Марія Шарапова –

популярна російська спортсменка, одна з найвідоміших тенісисток у світі. Цю інформацію люди отримують із власного досвіду. Але як пов'язані знання людини з бажанням отримати подальшу інформацію? Виявляється, що спираючись на власний досвід, людина виявляє цікавість до інформації: чому відома тенісистка ледь врятувала матч? Як проходила гра? Хто був її суперником? І, заінтригована заголовком, людина звертається до тексту, де і отримує інформацію, що її цікавить.

Ще одним прикладом може стати інтерактивне інтерв'ю, посилання на яке можна знайти на тому ж сайті <http://uk.eurosport.yahoo.com> [5]. Заголовки типу „*Meet Roger Federer*” або „*Meet Serena Williams*” збуджують інтерес людей до інтерв'ю. Близько 90% людей, які не знають ні Роже Федерера, ні Серену Вільямс, навіть не звернуть увагу на ці заголовки, залишивши це право найдопитливішим. Навпаки, люди, які знають про кого йде мова, з подвійним захопленням звернуться до поданої інформації.

Отже, заголовки, з погляду їх прагматичних особливостей, відіграють важливу ролу у зацікавленні людини та спонукають її до подальшої діяльності, пов'язаної з дискурсом, що слідує за заголовком.

Мова, як і будь-який прояв навколишнього світу, – явище системне. Основу системності лексики складають синонімія, омонімія, полісемія, лексико-семантичні поля, тематичні групи слів та інші лексичні об'єднання. Синоніми відбивають особливості означуваного, омоніми – означаючого. Полісемія (багатозначність) стосується усіх складових частин значення. Системність лексики може проявлятися у межах як великих наборів (наприклад, назв кольорів, рослин, тварин тощо), так і невеликих рядів слів. Ці ряди або поєднуються загальними, властивими усім словам, рисами (синоніми), або протиставляються (антоніми). Важливим аспектом семантичного аналізу заголовку будь-якого дискурсу постає полісемія як наслідок взаємодії мови і мовлення. Перевага одних значень (головних) над іншими (значеннями другорядними, або відтінками значень) постає визначним фактором прагматики висловлювання. Усі означені аспекти відіграють важливу роль у створенні та сприйнятті заголовків будь-якого публіцистичного дискурсу.

Прикладами семантичних особливостей заголовків англomовних періодичних видань та веб-сайтів можуть бути такі, що містять одну з перерахованих вище ознак. Так, заголовок на сайті www.espn.go.com [6] звучить „*Chicago Hope or Hype*”. В даному заголовку присутнє явище паронімії в поєднанні з антонімією (hope - hype). Ще одним прикладом може бути „*Ramirez's injury slip is only bump in road for talent-laden Red Sox*”, де *talent-laden* є елементом синонімічного поля, куди входить словосполучення *young talents*. Заголовок статті про футбольний матч між командами Нігерії та Болгарії „*Europe, beware of rhinos and hippos*” містить в собі алегоричне перенесення значення з одного поняття на інше (люди представляються в образі тварин).

Серед інших важливих з прагматичного погляду особливостей заголовків англomовної спортивної преси можна виділити наявність специфічного словотвору, зокрема конверсії та скорочення слів [2], а також використання в заголовках фразеологізмів та сленгу.

Розглядаючи заголовки спортивної преси крізь призму означених особливостей, можна виділити наступні приклади: „*How will you call two outs in the 9th with the winning run at the plate?*” на сайті www.espn.go.com [5] містить в собі велику кількість слів, значення яких відоме лише знавцям бейсболу. Це типовий приклад специфічної термінології та подекуди сленгу в заголовках спортивної преси та інтернет видань. Скорочення слів можна побачити в заголовку до статті в тій же газеті „*Punched Cards or D'backs today?*”, де скорочення – це назви команд Cardinals та Diamondbacks. Конверсія присутня у заголовку „*Swing and a miss*”, де swing і miss – це іменники,

утворені від дієслів. Заголовки „*Tight corner for Devil Rays*” та „*Call the question, Harry*” містять фразеологічні звороти та сталі вирази.

Отже, прагматичні та семантичні компоненти додають заголовкам спортивної преси необхідного колориту, особливого звучання та значення, надають їм неповторну форму та наповнюють необхідним змістом для того, аби зацікавити та заінтригувати читача, зробити з нього реального учасника подій, поданих у статті чи на веб-сайті.

Роботу із заголовками спортивної преси на занятті англійської мови можна побудувати таким чином (основні види роботи з мовним матеріалом такого типу [3]): 1) використовувати заголовок для розуміння тексту; 2) використовувати текст для створення заголовку; 3) співвіднесення тексту і заголовку, двох заголовків. В основному це завдання творчого характеру.

В першому випадку можна використовувати такі завдання: 1) написати власне враження про текст на основі заголовку; 2) висловити думку щодо відповідності заголовку і тексту; 3) поставити питання автору статті на основі заголовку.

Використовуючи перший варіант завдань, студентам пропонується написати есе (5-7 речень) про те, що вони очікують від тексту, про що, на їхню думку, йдеться в тексті та який його зміст. Варто зазначити, що студенти повинні виконати це завдання не знаючи змісту тексту. Зі змістом вони ознайомлюються вже після виконання завдання.

При другому варіанті завдань студентам пропонується висловити свою думку з приводу відповідності заголовку і тексту. Вони ознайомлюються із заголовком та текстом, обмірковують свою відповідь і висловлюють свої думки в усній або письмовій формі.

Третій варіант завдань пропонує студентам поставити ряд запитань автору статті за змістом тексту з метою отримання інформації про підбір заголовку до статті. Справа у тому, що зміст заголовку реалізується в тексті. Оскільки автор підбирає заголовок за певними критеріями, то, за допомогою питань до тексту, студенти повинні визначити, якими думками керувався автор при підборі його до статті.

Завдання, які можна використовувати з метою створення заголовку до тексту: 1) підібрати заголовок до тексту із запропонованих варіантів; 2) придумати заголовок до тексту; 3) придумати заголовки до частин тексту.

В першому варіанті студенти отримують завдання підібрати заголовок із кількох запропонованих. Вони ознайомлюються з короткою статтею, потім вибирають один із заголовків (їх може бути від двох до чотирьох), який найбільше підходить до змісту тексту.

Другий варіант завдань даного типу пропонує студентам самим придумати заголовок до статті. Вони ознайомлюються зі змістом, причому читання передбачає повне розуміння тексту, потім в усній чи письмовій формі викладають своє бачення заголовку тексту. Вибір студента повинен бути обґрунтований змістом.

Використовуючи третій тип завдань, студентам пропонується підібрати заголовки до частин статті. Викладач підбирає статтю, повідомляє студентам її заголовок, після чого останні знайомляться зі змістом. На основі запропонованого заголовку та змісту тексту студенти підбирають заголовки до окремих його частин (абзаців, спеціально визначених частин).

До завдань, які передбачають співвіднесення заголовку до тексту або двох заголовків, відносяться: 1) співвіднесення заголовків українською та англійською мовою; 2) визначення відповідних заголовків за принципом „true-false”; 3) співвіднесення кількох заголовків до кількох текстів (matching).

Перший варіант завдань пропонує студентам порівняти заголовки українською та англійською мовами. До одного тексту підбирається декілька заголовків, що

подаються англійською мовою та у перекладі. Завдання студентів – з'ясувати, що в заголовках схожого та відмінного, які їх особливості у різних мовах.

Завдання другого типу реалізуються за принципом „true-false”, який часто використовується при роботі по аудіюванню тексту. Викладач ознайомлює студентів з невеликою статтею, потім зачитує декілька варіантів заголовків до неї, причому деякі з них відповідають змісту статті, а деякі – ні. Студенти повинні визначити правильні заголовки та пояснити, чому саме їх слід використати у цій статті.

Третій тип завдань передбачає співвіднесення кількох заголовків до кількох текстів. У методиці викладання іноземних мов такий тип завдань називаються „matching”. Студентам пропонується декілька статей, з якими вони детально ознайомлюються. Після цього викладач подає список заголовків, які відповідають цим текстам. Студентам залишається співставити тексти і заголовки та підібрати відповідності.

Означена методика роботи із заголовками автентичних спортивних текстів не є вичерпною, тому подальші дослідження та розробки можуть значно розширити запропоновану методичну парадигму. Крім того, вивчення прагматики заголовків з суто лінгвістичного погляду сприятиме створенню нових методик навчання іноземної, зокрема англійської, мови лінгвокраїнознавчого спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – М. : Либроком, 2009. – 144 с.
2. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов / І.В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 464 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / О.І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
5. uk.eurosport.yahoo.com/tennis / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.eurosport.yahoo.com>
6. espn.go.com/mlb [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://espn.go.com>

Аннотация. Комар Олег Станиславович. Организация творческой работы студентов с заголовками автентичных спортивных текстов (прагматический аспект). В статье речь идет об особенностях организации творческой работы студентов с заголовками автентичных спортивных текстов на занятиях по английскому языку. Автор акцентирует внимание на прагматическом аспекте перевода и понимания заголовков, а также представляет варианты методик творческого осмысления заголовков в процессе работы с автентичными текстами.

Ключевые слова: заголовок, творческая работа, автентичный текст, прагматический аспект.

Summary. Komar Oleh. Organization of students' creative work with titles of authentic sports texts (pragmatic aspect). The article reveals peculiarities of organization of students' creative work with titles of authentic sports texts at the classes of English. The author accentuates on pragmatic aspect of translation and understanding of titles. He also presents various techniques of work with the titles of authentic texts.

Key words: title, creative work, authentic text, pragmatic aspect.